№ 246. Czwartek 25. Października 1860. Rok wydania 50.

GAZETA LWOWSKA.

Z Dodatkami dziennym i tygodniowym kosztuje w prenumeracie: Bez poczty: kwartalnie 4 zł.; miesięcznie 1 zł. 40 centów Z poczt a kwartalnie 5 zł.; miesięcznie 1 zł. 75 centów wal. austr. — Insercya w półkolumnie, drukiem garmont 7 centów od wiersza. — Reklamacye są wolne od opłaty pocztowej.

PRZEGLĄD.

Monarchya austryacka. — Hiszpania. — Włochy. — Rosya. — Doniesienia z ostatniej poczty. — Wiadomości handlowe. — Kronika.

Monarchya Austryacka.

Rzecz urzędowa.

Minister publicznego oświecenia mianował dekretem z 14go b. m. l. 15.432 nadzwyczajnego profesora prawa kanonicznego przy uniwersytecie krakowskim, dr. *Udalryka Heyzmann*, komisarzem examinacyjnym dla prawa kanonicznego przy examinacyjnej komisyi historycznego prawa państwa, co się niniejszem podaje do wiadomości publicznej.

Sprawy krajowe.

Wiedeń, 22. paźdz. Najjaśniejszy Pan wydał następujące pismo własnoręczne:

Kochany baronie Vay! Przywracając w myśl Moich dzisiaj ogłoszonych postanowień odpowiednie ustawom instytucye Mego królestwa Węgier, i przynależny temu krajowi zdawna polityczny i sądowniczy zarząd na podstawie rozmaitych praw, dyplomów i zapewnień, i poruczając w myśl artykułu 11. z r. 1741 zawiadowanie i reprezentacyę spraw węgierskich w mojem, ogólnem ministeryum Węgrom, polecam Ci przedłożyć Mi niezwłocznie projekt względem obsadzenia posad najwyższego sędziego kraju i Tavernicus.

Pokąd nie zamianuję namiestnika Węgier, obejmie Tavernicus prezydyum namiestnictwa i wszelką administracyę polityczną.

Dla wewnętrznego zarządu krajowego ustanawiam znowu królewskie namiestnictwo w myśl artykułów 97., 98., 101., 102 z r. 1723 z zachowaniem dla wszelkich klas obywateli państwa określonej artykułem 5. z r. $18^{43}/_{44}$ zdolności do urzędu; projekta tej organizacyi w myśl artykułu 17. z r. 1790 mają Mi być jak najspiesznicj przedłożone.

Wiedeń, 20. października.

Franciszek Józef r. w.

Kochany baronie Vay! Iz wydanym dnia dzisiejszego patentem urządzającym wewnętrzne stosunki stanu w Mojej monarchyi, przywróciłem w wykonanie prawne instytucye w Mojem królestwie węgierskiem, polecam Ci przedłożyć Mi wnioski względem sejmów krajowych, które chcę, aby jak najrychlej były zwołane. Jest Mojem życzeniem stanowczo urządzić w jak najkrótszym czasie stosunki stanu w Mojem królestwie węgierskiem, patentem w duchu praw wydanym i stwierdzić je koronacyą.

Na przyszłość ma wejść w życie dawna zasada politycznego prawa węgierskiego, że władzę prawodawczą, to jest moc prawa, wydawać, zmieniać, wykładać lub znosić wykonywa Monarcha spólnie z sejmem, bez którego nie mogą wejść w wykonanie; a dawna kompetencya sejmów w Mojem królestwie węgierskiem będzie ograniczona wyjątkowo, tylko co do tych spraw, które według wydanego dzisiaj Mojego najwyższego patentu, należą do rady państwa.

Chcę, aby sejm najbliższy co do formy i składu swego zwołany był w Mojem królestwie węgierskiem na zasadzie trzeciego artykułu ustawy z r. 1608 z uwzględnieniem tych korporacyi, które późniejszemi uchwałami nabyły prawa brać udział w sejmie, i polecam temu pierwszemu sejmowi krajowemu wypracować stanowczą ustawę organizacyjną dla ciała sejmowego, której potrzebę niezaprzeczoną zapowiedziały wielokrotnie dawniejsze ustawy sejmowe i rozporządzenia. Jest to jednak niezachwianą wolą Moją, aby po zniesieniu uprzywilejowanego stanowiska szlachty, przypuszczeniu do urzędów i nabywania własności wszystkich klas bez różnicy urodzenia, po zniesieniu chłopskiej pańszczyzny i danin, rozciągnąwszy na wszystkich porówno obowiązek służby wojskowej i opłaty podatków, przypuścić do udziału w wyborach sejmowych dawniej nie uprawnione do wyborów klasy ludności, według warunków, które prowizorycznie wydane dla najbliższego sejmu; uznając i zatwierdzając przyznane klasom pomienionym prawa artykułami 8., 9., 10. i 13. uchwały sejmu węgierskiego z r. $18^{47}/_{48}$. Co do innych tegoż sejmu postanowień, które nie zgadzają się z wydanym dnia dzisiejszego najwyższym patentem Moim, zastrzegam sobie znieść je za rewizyą sejmową.

Aby stosownie do rozporządzeń Moich przygotować jak najrychlej całkowitą ustawę wyborczą, ma się zebrać w Strzygoniu rada pod prezydencyą kardynała prymasa węgierskiego, złożona z mężów znakomitych obywatelskiem lub urzędowem stanowiskiem, talentem, zasługami publicznemi i publicznem zaufaniem. Co do liczby osób, z których złoży się ta rada, masz kochany baronie porozumieć się z kardynałem prymasem i spólnie masz przedłożyć Mi obopólne wasze wnioski w tym względzie. Komisya ta przedłoży Mi swe projekta za pośrednictwem węgierskiego kanclerstwa dworu. Zastrzegam Sobie oznaczyć jej bliżej kwestye do rozwiązania w toku obrad nad prawem wyborczem do najbliższego sejmu. W szczególności ma wypracować wnioski, i przedłożyć najbliższemu sejmowi względem nieodpowiedniego stanowiska w sejmie miast wolnych królewskich, a to w myśl kilkokrotnych propozycyi królewskich i uchwały sejmowej z roku $18^{33}/_{34}$.

Wiedeń, 20. października 1860.

Franciszek Józef r. w.

Kochany baronie Vay! Przywracając w związku z Moimi pod dzisiejszą datą wydanemi postanowieniami język węgierski w urzędowaniu wszystkich władz politycznych i sądowych Mego królestwa węgierskiego tak w ich służbie wewnętrznej, jako też w wzajemnej z sobą korespondencyi, rozporządzam zarazem, aby zarówno gminom miejskim jak i wiejskim pozostawał wolny wybór języka urzędowego w ich sprawach gminnych, kościelnych i szkolnych, tudzież aby nikomu nie było zabronionem używać któregokolwiek z używanych w kraju języków, i w każdym z takich języków zanosić prośby i podania do władz, które w tej samej mowie mają odpowiadać; aby wreście urzędnicy sądownictwa i politycznej administracyi wszystkie bezpośrednio do gmin wydawane rozporządzenia i rozkazy ogłaszali w takim języku, jaki co do spraw gminnych jest w urzędowem używaniu.

Co do języka wykładnego w uniwersytecie pesztyńskim uznaję za stosowne przychylić się do zasady, że stan rzeczy przed rokiem 1848 ma służyć za podstawę. Że zaś wzgląd na ogólne dobro wykładów w wyższych umiejętnościach wymaga wytrawnego rozpoznania i zupełnego uwzględnienia, przeto należy zasięgnąć zdania kardynała prymasa i przynależnych ciał nauczycielskich, niemniej też ma król. węgierskie namiestnictwo do stanowczego załatwienia tego przedmiotu przedłożyć Mi wniosek uzasadniony, tymczasem zaś wydać potrzebne rozporządzenia, aby wykłady w pesztyńskim uniwersytecie rozpoczęły się w jak najkrótszym czasie zastosowując się według możności do zasady, którą wyrzekłem.

Co do języka wykładnego w gimnazyach ma Moje węgierskie namiestnictwo zasięgnąć zdania przynależnych dygnitarzy kościelnych i władz politycznych, tudzież ciał nauczycielskich tych zakładów, czy i jakie modyfikacye w używanym dziś języku wykładowym okazywałyby się potrzebne lub pożądane, poczem ma wnioski swe przedłożyć Mi niezwłocznie za pośrednictwem Mojej węgierskiej kancelaryi nadwornej.

Nakoniec oświadczam, że stałym Mym zamiarem jest występywać z jak największą stanowczością przeciw każdemu przymusowi, naciskowi i wszelkim nieprawnym prowokacyom, podnieceniom i rozdrażnieniom narodowych i językowych sprzeczności tak na tem polu jako też na wszystkich innych, gdzie stykają się z sobą dążności różnych języków i narodowości.

Kochany baronie Vay! Ponieważ przywrócenie dawniejszej węgierskiej ustawy komitatowej jest koniecznem następstwem Moich dzisiejszych postanowień, by wskrzesić konstytucyjne urządzenia Mego królestwa węgierskiego, i ponieważ je przyrzekłem Mojem pismem odręcznem z d. 19. kwietnia b. r., przeto znowu mają być przywrócone dawne rozgraniczenia komitatowe.

Dlatego masz Mi przedłożyć niezwłocznie swój projekt względem mianowania naczelnych komitatowych jespanów.

Stanowczą koordynacyę i organizacyę komitatów pozostawia się uchwałom najbliższego węgierskiego sejmu krajowego.

Dotąd mają naczelni jespani dla załatwienia administracyjnych spraw komitatu, wybierać wydziały z mieszkańców komitatu i ustanawiać magistrat komitatowy.

Względem sposobu wyboru komitatowych wydziałów i liczby ich członków, przyczem słusznie należy uwzględnić rozmaite stany i żywioły ludności, wreszcie co do sposobu załatwiania spraw administracyjnych i ustanawiania magistratów komitatowych, masz Mi z uwzględnieniem wszelkich stosunków komitatowych niezwłocznie

przedłożyć projekt instrukcyi, która do ogłoszenia stanowczego prawa ma służyć za normę postępowania.

Wiedeń, 20. października 1860.

Franciszek Józef, r. w.

Kochany baronie Vay! Iż jest Moim zamiarem sądownictwo królestwa węgierskiego przenieść wewnątrz tego królestwa, przeto Mój Judex Curiae przedstawi Mi kilku mężów na członków królewskiej kuryi, którzy pod jego przewodnictwem z przyzwaniem innych fachowych ludzi, mają się przedewszystkiem naradzić nad organizacyą węgierskiej jurysdykcyi, i przedłożyć Mi niezwłocznie swoje projekta w tej mierze za pośrednictwem Mojej nadwornej kancelaryi węgierskiej. Przyczem rozumie się, że w sprawie bezpieczeństwa własności i stateczności stosunków prawa prywatnego, dotąd obowiązują w całej mocy wszelkie postanowienia i urządzenia obywatelskiego i karnego prawa, dopóki w tym względzie nie poczynią się stosowne zmiany w drodze prawodawstwa.

Wiedeń, 20. października 1860.

Franciszek Józef, r. w.

Kochany baronie Vay! Przywracając mocą dzisiejszych postanowień Moich konstytucyjne instytucye Mego królestwa węgierskiego, pragnę stanowczo a oraz uważam za Mój obowiązek monarszy czuwać nad tem, ażeby to przejście do nowej administracyjnej i prawodawczej formy odbyło się bez ograniczenia i uszczerbku stałości administracyi i sądownictwa. Dlatego mają wszystkie istniejące władze, urzęda i trybunały sądowe sprawować tak długo swoją funkcyę, dopokąd niezastąpią ich nowe organa, i każdy obowiązany jest poddawać się bez oporu ich rozporządzeniom, rozkazom, przepisom lub wyrokom; również mają wszelkie istniejące rozporządzenia, mianowicie wszelkie cywilne i kryminalne postanowienia i zakłady wszelkiego rodzaju trwać dalej w całej prawomocności i muszą być utrzymywane stanowczo, o ile i dopokąd te rozporządzenia niezostaną zmienione Mojemi wydanemi odtąd lub na przyszłość rozkazami, a cywilne i kryminalne postanowienia i zakłady za pomocą obrad i uchwał sejmowych.

O tem chciej uwiadomić wszystkie władze Mego królestwa węgierskiego za pośrednictwem Mego węgierskiego namiestnictwa, które obowiązane jest wypełniać jak najściślej Moje rozkazy w tym względzie.

Wiedeń, 20. października 1860.

Franciszek Józef, r. w.

Kochany baronie Sokcevic! W wydanym dziś dyplomie Moim względem uregulowania wewnętrznych politycznych stosunków monarchyi wyraziłem zasady, podług których mają na przyszłość wszystkie jej kraje brać udział w prawodawstwie za pośrednictwem sejmów i rady państwa.

Gdy więc na mocy tego ma się utworzyć reprezentacya Moich królestw Kroacyi i Slawonii, polecam Ci, ażebyś z uwzględnieniem dawnych konstytucyjnych instytucyi jako też nieuprawnionych dawniej politycznie klas Moich kroacko-slawońskich poddanych, przedłożył Mi projekt złożenia kroacko-slawońskiej reprezentacyi, która ma się zebrać jak najspiesznej na podstawie postanowień, które wydam, i wyrazić życzenia i zdania tych królestw mianowicie w kwestyi względem stosunku tych krajów do królestwa Węgierskiego, którą z zastrzeżeniem Mojej decyzyi i sankcyi przydzielam pod obradę i rozpoznanie kroacko-slawońskiej reprezentacyi i węgierskiemu sejmowi krajowemu.

Co do reformy i składu tej reprezentacyi potrzeba naradzić się z mężami, którzy odznaczają się urzędowem lub obywatelskiem stanowiskiem, talentem, położonemi zasługami publicznemi lub też zaufaniem publicznem.

Na teraz rozporządziłem równocześnie, ażeby w istniejącym w Mojem ministeryum państwa kroacko-slawońskim departamencie używani byli urzędnicy rodem z tych krajów.

Wiedeń, 20. października 1860.

Franciszek Józef, r. w.

Kochany hrabio Rechberg! Ponieważ Moje Wielkie księstwo Siedmiogrodzkie posiadało zawsze sejm krajowy na podstawie kompetencyi podobnej węgierskiemu prawu politycznemu, ale dziś znowu zniesienie wyłącznego stanowiska szlachty, pańszczyzny i danin włościańskich, jako też ustanowienie równych obywatelskich praw i obowiązków dla wszystkich klas mieszkańców kraju przy szczególnym charakterze dawnej konstytucyi siedmiogrodzkiej wielkich wymagają zmian, przeto polecam Memu siedmiogrodzkiemu kanclerzowi naradzić się z mężami rozmaitych narodowości, wyznań i stanów, którzy odznaczają się urzędowem lub obywatelskiem stanowiskiem, talentem, położonemi zasługami publicznemi lub zaufaniem publicznem. Na tych obradach mają być rozważane kwestye względem utworzenia i uorganizowania reprezentacyi kraju odpowiednej zarówno życzeniom dawniej uprawnionych wyznań, narodowości i stanów, jak i żądaniem tych narodowości, wyznań i klas, które nie miały dawniej udziału w politycznem uprawnieniu, i odnoszące się do tego wnioski mają Mi być jak najspiesznej przedłożone.

Wiedeń, 20. października 1860.

Franciszek Józef, r. w.

Kochany hrabio Rechberg! Ponieważ życzenia i polityczne prawa Mego Królestwa Węgierskiego względem wcielenia nanowo Serbskiego Województwa i Temeskiego Banatu, jako też życzenia i prawa Moich poddanych Serbskich używających odwiecznych przywilejów i prawnych wyjątków, wymagają ścisłego ocenienia, i ponieważ nakoniec różniące się w wielu względach zdania innych mieszkańców Serbskisgo Województwa i Temeskiego Banatu muszą być również dokładnie rozpoznane i rozważone, przeto postanowiłem wyprawić komisarza w osobie Mego fml. hrabi Alexandra Mensdorff-Pouilly, który po wysłuchaniu znakomitych mężów wszelkich narodowości i wyznań ma jak najspiesznej zdać Mi sprawę i przedłożyć projekt do odpowiednego wszechstronnie uregulowania tych stosunków. Potrzebne dla tego komisarza instrukcye ma Mi przedłożyć niezwłocznie Moje ministeryum.

Wiedeń, 20. października 1860.

Franciszek Józef, r. w.

(Mianowania. — Wyszczególnienie.)

Jego c. k. Apost. Mość najwyższem postanowieniem z dnia 18. października b. r. raczył galicyjskiego radzcę szkolnego Andrzeja Wilhelma przenieść na opróżnioną posadę radzcy szkolnego i nadzorcy gimnazyów przy szląsko-morawskiem namiestnictwie.

— Jego c. k. Apost. Mość raczył najwyższem postanowieniem z dnia 17. października b. r. asystentowi kancelaryjnemu krakowskiej finansowej dyrekcyi krajowej *Konstantemu Mańkowskiemu* nadać najłaskawiej złoty krzyż zasługi za kilkakrotne wyratowanie tonących w Wiśle.

— Jego c. k. Apost. Mość raczył najwyższem własnoręcznie podpisanym dyplomem c. k. radzcę dworu i ministerstwa *Antoniego Hamera* jako kawalera orderu Leopolda, stosownie do statutów tegoż orderu podnieść do godności stanu rycerskiego monarchyi austryackiej z przydomkiem „de Nemesbany".

— Minister wyznań i oświecenia przeniósł nauczyciela gimnazyalnego *Jędrzeja Karpińskiego* na jego własne żądanie z Bochni do Tarnowa, a równocześnie mianował zastępcę *Józefa Zegestowskiego* rzeczywistym nauczycielem gimnazyalnym w Bochni.

— *Gazeta wiedeńska* pisze: Chwila odjazdu Jego c. k. Apost. Mości do Warszawy była wczoraj dla ludności stolicy powodem radośnych, dniu temu odpowiednich demonstracyi. Zaledwie dowiedziano się, że Najjaśniejszy Pan między 6tą a 7mą godziną wieczór odjeżdża z Schönbrunu do dworca kolei północnej w podróż do Warszawy, przysposobiono natychmiast wszystko, ażeby oświetlić wspaniale ulice, którędy Jego c. k. Mość miał przejeżdżać. Przed wieczorem zapełniły się place, a po 6tej godzinie utworzyli mieszkańce z miasta i przedmieść szpaler od Mariahilf aż do dworca kolei północnej.

Około 7mej godziny wieczór wjeżdżał Jego ces. król. Mość z N. Panią w zamkniętym powozie główną ulicą Mariahilf, środkiem miasta i Jägerzeile, a wszędzie przyjmowano N. Pana z najżywszą i najserdeczniejszą oznaką radości. Niezliczone tłumy ludu powitały N. Państwo w wspaniale przyozdobionym i oświetlonym dworcu kolei radośnemi wiwatami, elien i żywio. Rzęsiste race w Praterze oświetliły jasno cały plac. W świetnie przyozdobionej sali dworca zgromadzili się Ich cesarz. Moście Arcyksiążęta, Ich Excelencye pp. ministrowie, Jego Eminencya kardynał książę prymas węgierski, Jego Excel. baron Halbhuber, reprezentanci rady gminnej i magistratu wiedeńskiego, wiele znakomitości cywilnych i wojskowych i członkowie żelaznej kolei północnej, składając N. Panu hołdy uszanowania. Pierwszy wiceprezydent rady gminnej p. Dr. Zelinka (p. baron Seiller dla spraw wyjechał w sobotę), miał do N. Pana następującą przemowę:

„Racz Wasza c. k. Mość dozwolić reprezentantom wiernego miasta Wiednia w imieniu jego mieszkańców przy sposobności dzisiejszych wróżących szczęście wypadków, odnowić uczucia nieograniczonej wdzięczności i miłości, których dowody zawsze dawało miasto Wiedeń dla Waszej c. k. Mości i dla cesarskiego domu. Oby Wszechmocny użyczył W. c. k. M. opieki w tej podróży, i obyś W. c. k. M. wrócił do nas uskuteczniwszy pomyślnie swoje zamiary."

Jego c. k. Mość raczył najłaskawiej odpowiedzieć na przemowę zastępcy burmistrza:

„Mam nadzieję, że niebawem nadejdzie szczęśliwa przyszłość, i raduje Mię bardzo oznaka współudziału, jaką Mi wynurza ludność Mojej stolicy przy sposobności dnia dzisiejszego."

Gdy potem N. Państwo weszli w przedsionek dworca, odśpiewało ustawione tam z swoją chorągwią męzkie towarzystwo śpiewaków kantatę, odpowiednią uroczystości dnia tego; ta na prędce improwizowana owacya sprawiła N. Panu wielką przyjemność. Po jej ukończeniu wsiadł Jego c. k. Mość w towarzystwie Jego Excel. prezydenta ministrów hr. Rechberga, Jego wielko-książęcej Wysokości fml. księcia Alexandra heskiego, Jego Excel. jenerał-adjutanta hr. Creneville i z licznym orszakiem do pociągu nadwornego, który otaczali z pochodniami urzędnicy żelaznej kolei północnej.

(Posiedzenie rady państwa z 19. września.)

Gdy Jego ces. Wysokość dostojny Arcyksiążę prezes rady państwa zagaił posiedzenie — hr. Secsen czytał dalej następujący ustęp sprawozdania:

Przechodząc do przychodów z monopolu tabaki komitet zważywszy obecne położenie finansów państwa, do którego zastosować się potrzeba układając budżet na r. 1861, nie zastanawia się na teraz nad pytaniem czy powinien by być zachowany i nadal monopol dotychczasowy.

Pytanie czy i w jaki sposób można by pomnożyć tę rubrykę dochodów poprawą fabrykacyi, pomnożeniem zasobów i rozmaitemi oszczędnościami, tudzież inne jeszcze będące w związku z powyższemi pytania, wymagałyby obszernych rozpraw głębokich i szcze-

główych badań, na które nie wystarcza objętość niniejszego sprawozdania.

Komitet ogranicza się przeto na tem, że przedkłada wys. radzie państwa raport sekcyi komitetu i wnosi, aby wys. rada państwa zaleciła ministerstwu do rozwagi i zbadania zawarte w pomienionym na raporcie ważne wskazówki, w jaki sposób podźwignąć uprawę tytoniu, ulżyć przykre stosunki uprawiaczy z urzędnikami magazynowymi, jak wreszcie ułatwić ile się da handel tym przedmiotem i pomnożyć jego wywóz. Szczególniej zaś niech wys. rada państwa raczy postawić wniosek, ażeby rozporządzenia z dnia 27. marca i 19. kwietnia 1860, dozwalające rozmaitych ulg, rozciągnięto na wszystkie kraje koronne, w których uprawiają tytoń.

W rozdziale o stęplach, taxach i należytościach prawnych od spraw i nabytków, nie może zabaczyć komitet, że tu idzie o podatek w wysokim stopniu uciążliwy tak dla swej wysokości, jak i ze względu na termina opłaty, co częstokroć równa się zmniejszeniu samego kapitału, najwięcej zaś ze względu dwuznaczności i niejasności przepisów i rozporządzeń dodatkowych, co w wykonaniu daje powód do mnogich nadużyć. Potrzeba by więc zreformować z gruntu ten rodzaj podatków, a to tem bardziej, że pomimo tak wielkiej wysokości tego podatku, a może właśnie z jej przyczyny, suma przychodu w tej rubryce okazuje się daleko mniejszą, jak w innych ościennych państwach.

Sekcya komitetu rozważała gruntownie przedmiot ten i sprawozdanie przedkłada niniejszem wys. radzie państwa.

A że pan naczelnik ministerstwa finansów nie tylko nie zaprzeczył wykazanym powyżej niedogodnościom, ale i owszem uznał je i zapewnił, że im zapobieży, przeistaczając z gruntu istniejące obecnie przepisy w tym względzie, niech wys. rada państwa raczy przemówić za tem, aby te pożądane reformy jak najrychlej do skutku przyjść mogły.

Dochody z loteryi oznaczono w budżecie na . 15,947.660 zł.
Rozchód zaś wynosi . . . . 10,238.260 „
Zostaje więc czystego dochodu . . . . . . 5,709.400 „
Odtrąciwszy od powyższego rozchodu, mianowicie 10,238.260 „
wygrane loteryjne oznaczone w wysokości przenoszącej 57% od sumy ryczałtowego dochodu na . . . . 9,046.222 „
okazuje się, że koszta zarządu pożerają . . . . . 1,192.038 „
a zatem prawie 21% czystego dochodu.

Ogółem można tedy przyjąć, że z całego przychodu 15,947.660 „ pozostało czystego dochodu tylko 5,709.400 zł. w. a., co znaczy zaledwo 36% od podatku wybranego od publiczności drogą loteryi. Ze stanowiska tedy finansowego nie można w żaden sposób zalecać podatku, z którego mniejsza tylko część wpływa na potrzeby skarbu; część zaś daleko większa tonie w sumie wygranych i kosztów zarządu.

Hiszpania.

(Wiadomości bieżące.)

Z Madrytu donoszą d. 17. października, że człowiek, który chciał strzelić na Królowę, nazywa się Rodriguez Servia, zostaje w służbie deputowanego Kortezów Nuez Prado i przyznał się już do zbrodni.

Włochy.

(Rozprawy w izbach piemonckich. — Koncentracye wojsk piemonckich. — Gwardya narodowa do służby wezwana. — Jenerał Lamorciere w Rzymie. — Protest Króla Franciszka. — Wiadomości bieżące.)

Turyn. Na posiedzeniu senatu, margrabia Brignole Sale ganiąc ostro nieprawność i gwałtowność postępowania Piemontu względnie państwa papieskiego i królestwa Sycylii, przypomniał między innemi jak w styczniu z. r., gdy mówiono o wkroczeniu wojsk neapolitańskich do państwa papieskiego, dzienniki przychylne polityce hr. Cavoura oświadczyły, że wszelkim państwom zabroniona jest interwencya podobna. Takąż samą zasadę głosiła broszura, która pochodziła z wysokiego źródła i w swoim czasie wiele miała rozgłosu, pod tytułem: „Le pape et le congres“. Pozór pod jakim Piemont zajął południowe i środkowe Włochy, mianowicie że były tam obce zaciągi, nie da się w żaden sposób wytłumaczyć, iż w każdym czasie przysłużało monarchom prawo trzymać cudzoziemskie zaciągi; a w r. 1849 nawet naczelnym dowódzcą armii piemonckiej był cudzoziemiec; znani z najnowszych czasów włoscy jenerałowie walczyli wszyscy prawie wprzód w obcych krajach. Wyprawa do Sycylii wreszcie składała się prawie całkiem z cudzoziemskich ochotników.

— Trzy korpusy armii koncentrują się nad Padem. Z głębi kraju znaczne posiłki ciągną nad Mincio. Na południe odchodzą także ciągle jeszcze transporta wojska i amunicyi.

— Minister spraw wewnętrznych powołuje 10 nowych batalionów gwardyi narodowej do służby; dostawić je mają miasta Novara, Cremona, Lodi, Forli, Imola, Cunea, Vercelli, Asti, Como, Faenza; z tego przypada 5 na Alessandryę, 2 na Bononię, po 1 na Rimini, Casale i Pawię. Natomiast będą rozpuszczone, a mianowicie 3 z Medyolanu, po 2 z Bononii, Genuy, Parmy i Brescii, po 1 z Turynu, Ferary, Piacenzy i Bergamo. Zmiana służby nastąpi między 23. i 29. b. m.

Rzym. Licznie zebrane tłumy ludu witały serdecznie dnia 15. b. m. w dworcu kolei żelaznej jenerała Lamorciera w chwili przyjazdu do Rzymu.

Neapol. Dzienniki francuskie donoszą, że Król Franciszek II. ogłosił ponownie protestacyę przeciw wszelkim następstwom plebiscitu, dokonanego w obec wojsk piemonckich i ochotników Garibaldego, i pod ich nieprzepartym naciskiem. Akt ten, są słowa protestacyi, nie może być w żaden sposób wyrazem swobodnej woli ludu, a przeto musi być z góry już uznanym za nieważny i nieobowiązujący.

Słychać, że Wiktor Emanuel zamierza dopiero po ogłoszeniu tego wyżrzeczonego plebiscytu wjechać do Neapolitańskiej stolicy.

— Garibaldi był zmuszony rozwiązać korpus złożony z Kalabrów i brygadę jenerała Stocco, a Kalabrów odesłać do domu. Zdaje się, że nastąpi atak na Kapuę. Królewska załoga czyni częste wycieczki. Z Neapolu wysyłają ciągle pod Kapuę działa oblężnicze. Dowódzca ochotników La Masa miał umrzeć z ran odniesionych.

Rosya.

(Wiadomości bieżące.)

Petersburg, 13. października. Wczoraj wieczór o godzinie 6½ opuścił Cesarz Carskie Sioło, aby się udać do Warszawy; po drodze zwiedzi także niektóre miasta; książę Gorczakow pojechał za Cesarzem. Buletyn lekarski z dnia wczorajszego donosi o zupełnem wyzdrowieniu Cesarzowy, która dzisiaj po dziesięciu dniach opuściła łoże położnicze. — Dnia 10. b. m. otwartą została wystawa wyrobów przemysłowości i agronomii; Cesarz i następca tronu zwiedzali ją jeszcze przed otwarciem. — Wydana na mocy wyroku sądu wojennego rezolucya naczelnego wodza armii kaukaskiej została potwierdzona.

Doniesienia z ostatniej poczty.

Warszawa, 23. paźdz. Jego Mość Cesarz Austryi był wczoraj wieczorem na półgodzinnej wizycie u Cesarza rosyjskiego, a potem z krótką wizytą u księcia Rejenta. Jenerał Paniutyn pełni służbę przy osobie Cesarza austryackiego. Wieczorem był cały dwór w teatrze. Dziś w południe jest wielka parada wojskowa pod osobistem dowództwem Cesarza Alexandra. — Książę Hohenzollern przyjechał tu dziś zrana o godzinie 6tej.

Warszawa, 22. paźdz. w południe. Wczoraj była uczta familijna w Belwederze. Wieczorem był cały dwór w teatrze miejskim. Dziś o 11. zrana była parada i manewra Kozaków. Cesarz Austryi przyjedzie o godzinie 4. po południu. Jutro wieczorem będzie bal u księcia namiestnika Gorczakowa. Dla księcia Hohenzollern zamówiono pomieszkanie w hotelu angielskim.

Warszawa, 22. października po południu. Jego Mość Cesarz austryacki przyjechał tu o godzinie 4¼ po południu z wielką świtą; Cesarz rosyjski przyjmował Go u dworca kolei, zkąd obadwaj Cesarze odjechali powozem do Łazienek. Cesarz Franciszek Józef był w rosyjskim, a Cesarz Alexander w austryackim uniformie. Drugim powozem jechał Następca tronu; w trzecim Książę Rejent i pruscy Książęta. Hrabia Rechberg z licznym dworem wysiadł w hotelu europejskim.

Praga, 22. paźdz. Statut konstytucyjny sprawił tu bardzo pomyślne wrażenie. Gmina miasta Pragi chce jutro wyrazić swoją radość uroczystem Tedeum i powszechnem oświetleniem miasta.

Oedenburg, 23. paźdz. Wczoraj była tu dobrowolna iluminacya.

Tryest, 22. paźdz. Postanowienia cesarskie sprawiły tu bardzo pomyślne wrażenie. Partya włoska upatruje w nich oznaki bliskiej wojny. Jutro *Te Deum* i oświetlenie miasta.

Opawa, 22. paźdz. Manifest cesarski z 20. i dalsze postanowienia znalazły mianowicie u klasy oświeconej bardzo pomyślne przyjęcie.

Peszt, 22. października. Manifest cesarski znalazł u światlejszej publiczności bardzo radośne przyjęcie. Lud mało co jeszcze wie o tem.

Linz, 22. października. Ogłoszone w wczorajszej gazecie wiedeńskiej najwyższe postanowienia przyjęto tu z prawdziwą radością.

Zagrabie, 22. października wieczorem. Ludność tutejsza przyjęła z radośnem uniesieniem ogłoszone wczoraj w nadzwyczajnym dodatku gazety zagrabskiej postanowienia cesarskie. Po południu odgrywała muzyka hymn ludu, a uradowana publiczność żądała powtórzenia. Wieczorem była dobrowolna iluminacya i pobudka wieczorna z hucznemi okrzykami i odegraniem hymnu ludu.

Także i w Fiumie panuje wielka radość; dziś wieczorem świetne przedstawienie w teatrze i oświetlenie miasta.

Genua, 20. paźdz. Dziś odeszło 1500 jeńców irlandzkich do Marsylii.

Medyolan, 22. paźdz. *Perseveranza* donosi z Turynu z 21. b. m.: Franciszek II. zaprowadza w Mola Sora i Piedemonte dobrowolne werbunki. Cavour proponował na naradzie, używać jeńców papieskich i neapolitańskich do budowania fortyfikacyi w Bononii i Ferrarze; ale oficerowie inżynieryi sprzeciwiali się temu, dowodząc, że krok taki uwłaczałby cywilizacyi prawu narodów. Artylerya neapolitańska zniosła na dniu 17. b. m. wysunięty do St. Angelo oddział Garibaldzistów w liczbie 1700 ludzi. Kasa wojenna Garibaldego wyczerpała się. Dnia 19. połączyło się 8 batalionów brygady „Rè“ z korpusem Garibaldego pod komendą Türra w pobliżu Santa Maria. — Dzienniki piemonckie zapowiadają ustanowienie marszałków. Mówią, że Król po wjeździe swoim do Neapolu ogłosi marszałkami jenerałów: Garibaldego, de Sonnaz, Fantego, Lamarmorę i Cialdiniego.

Neapol, (bez daty). W dwudziestu prowincyach głosowali prawie wszyscy za anexyą.

Mnichów, 22. paźdz. Dzisiejsza *Münchner Ztg.* zawiera telegram z Turynu 21. b. m.: Posłowie Prus, Hiszpanii i Portugalii robią przygotowania do odjazdu.

Wiadomości handlowe.

(Targ Ołomuniecki na woły.)

Ołomuniec, 11. października. Przypędzili: Izrael Wurzel i spółka z Osieka 23 sztuk; Hersch Wurzel z Dembicy 15; Hersch Felder ze Stryja 17; Wojciech Jamrusz z Tymbarku 12, Antoni Kuczera z Nowego Sącza 11; małemi partyami 11 razem 89 sztuk.

Powyższa liczba 89 sztuk wołów galicyjskich stanowiła cały spęd na dzisiejszym targu, i została całkiem rozprzedana.

Ceny w porównaniu z zeszłym tygodniem spadły.

Za cetnar mięsa płacono po 20 zł. 30 c. w. a.

Najwyższa cena za parę wołów ważących 740 ℔ mięsa i 100 ℔ łoju, była 188 zł., najmniejsza za 460 ℔ mięsa i 40 ℔ łoju, 108 zł. Przeciętna cena z 59 sztuk sprzedanych wypadła 138 zł. 26 c. w. a. za 630 ℔ mięsa i 50 ℔ łoju.

Przyjechali do Lwowa.

Dnia 24. października.

Hotel rosyjski: PP. Kwist Oskar, c. r. radca państwa. — Guzkowski Marcin. — Januszewski Teofil.

Hotel europejski: Czajkowski Hipolit.

Hotel Kulina: Pohoreccy Franciszek i Adam.

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 24. października.

PP. Kretschmer Franciszek, c. k. dyr. finans. pow., do Brzeżan. — Iwanowski Dyonizy, do Rosyi. — Hr. Miączyński Maciej, do Tyśmienicy. — Dwernicki Gotard, na Podole.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 23. października.

Pora	Barometr w mierze parys. sprowadzony do 0° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum.	Stan powietrza wilgotnego	Kierunek i siła wiatru	Stan atmosfery
7. god. zrana	329 21	+ 3 8	80 4	północny sł.	pochmurno
2. god. po poł.	329.50	+ 7.1	59.2	półn.-zach. „	„
10. god. wiecz.	330 86	+ 2 2	85.2	północny „	jasno

Wieczór deszcz. 0.‥30.

TEATR.

Dziś na scenie niemieckiej: „**Einer von unsere Leut,**" komedya ze spiewami w 3 aktach.

Termina

obrotu spraw i papierów giełdowych.

Losowania:

Dnia 1. października: Ciągnienie numerów pożyczki loteryjnej państwa z roku 1854.

„ „ „ Losów instytutu kredytowego.

Wypłaty.

Zapadłe kupony.

Dnia 1. października: Pożyczki narodowej w srebrze.

„ „ „ 5% metalików z roku 1836.

„ „ „ 5% „ „ 1856.

„ „ „ 4% „ „ 1830.

„ „ „ 2½% „ „ 1847.

„ „ „ 5% pierw. akcyi północnej kolei z r 1847.

„ „ „ 5% „ „ zachodniej kolei.

Dnia 15. października: 4½% metalików.

Przypadające do wypłaty wygrane sumy:

Od 1. paźdz. Wyciągniętych 1. kwietnia losów kredytowych 551.250 zł.

Kurs lwowski.

Dnia 24 października.		gotówką zł.	gotówką c.	towarem zł.	towarem c.
Dukat holenderski	wal. austr.	6	25	6	29
Dukat cesarski . . .	„ „	6	28	6	33
Półimperyał zł. rosyjski	„ „	10	75	10	88
Rubel srebrny rosyjski	„ „	2	8	2	9
Talar pruski . . .	„ „	1	99	2	2
Polski kurant i pięciozłotówka . .	„	—	—	—	—
Galicyj. listy zastawne za 100 złr.	bez kuponów	83	75	84	38
Akcye gal. kol. żelaz. Karola Ludwika	bez kuponów	-		—	—
Galicyjskie obligacye indemnizacyjne	bez kuponów	66	38	67	13
5% Pożyczka narodowa . . .	bez kuponów	75	—	75	50

Kurs listów zastawnych w gal. stan. instytucie kredytowym.

Dnia 23 października	zł.	cent.
Instytut kupił prócz kuponów 100 po . . . . wal. austr.	84	—
„ przedał „ „ 100 po	84	59
„ dawał „ „ 100	—	—
„ żądał „ „ 100	—	—
Wartość kupona od 100 złr.	—	—

Telegrafowany kurs wiedeński papierów i weksli.

Dnia 24. października.

Z pożyczki narodo. po 5% za 100 złr. 75.50 Metaliki po 5% za 100 zł. 64.50; po 4½% za 100 zł. —.—; po 4% za 100 zł. —.—. Obligacye indemnizacyjne: Niższej Austryi po 5% za 100 zł. —.—; Węgier —, — Galicyi —.—; Bukowiny —.—; Akcye. Banku narodowego sztuka 748. ; instytutu kredytowego dla handlu i przemysłu 167.50; niższo-austr. towarzystwa eskomtowego —.—

Listy zastawne. Galic. instyt. kred. po 4% za 100 zł. —.—.

Wexlowy. Augsburg za 100 zł. połudn. niemieck. waluty 113 55. — Lipsk za 100 talarów —.—. Londyn za 10 funtów szterl. 132.90. Medyolan za 100 zł. waluty austryack. —.—. Paryż za 100 fr. —.—.

Kurs złota. Dukaty ces. mennicze 6.35, dukaty ces. pełnej wagi —.—, korony —.—, półkorony —.—.

KRONIKA.

(Arcyksiążę Albrecht.) Mamy zapisać „mówi Donauzeitung" wspaniałomyślny czyn dostojnego członka domu cesarskiego. Zagraniczne dzienniki doniosły niedawno, że mianowano Arcyksięcia Albrechta komendantem drugiej armii (we Włoszech). Doniesienie jest prawdziwe; jesteśmy w stanie je potwierdzić i uzupełniamy jeszcze wiadomością, o której nie wątpimy, że wzbudzi powszechne podziwienie dla godnego syna nieśmiertelnego bohatyra z pod Aspern. W r. 1849 Arcyksiążę, wówczas fml, nie przyjął komendy korpusu, którą mu ofiarował marszałek polny hr. Radetzky, i dowodził pod Nowarą dywizyą, na której czele zdobył dla siebie order Maryi Teresy. Obecne mianowanie komendantem II. armii złożył Jego cesarz. Wysokość w ręce Jego Ces. król. Mości z prośbą, by Najjaśniejszy Pan raczył powierzyć to dowództwo fzm. Benedek, Arcyksiążę zaś sam pragnie, jeżeli Austrya będzie zmuszona dobywać oręża, dowodzić jednym oddziałem wojska II. armii, pod rozkazami fzm. Benedeka.

(Ogród zoologiczny w Paryżu.) W tych dniach otwarto w lasku Bulońskim w Paryżu ogród zoologiczny. Wiadomo co dla ozdobienia owego lasku, głównego spaceru Paryżan, zrobił zarząd miejski stolicy, od czasu objęcia tronu przez Cesarza Napoleona; sztuczne rzeki, jeziora, katarakty, skały pozaprowadzano z wielkim kosztem; starano się jednak o ile można połączyć pożytek z przyjemnością; sztuczna rzeka służy do doświadczeń z sztucznem wylęganiem ryb, a nowo otwarty ogród zoologiczny, oddany został towarzystwu aklimatyzacyi zwierząt pożytecznych w rolnictwie, handlu, przemyśle, przez mięso, wełnę, siłę i t. d. Obok zwierząt zaprowadzono tam uprawę i aklimatyzacyę roślin pożytecznych lub ozdobnych, mogących zbogacić pola, lasy, ogrody. Nowo otwarty ogród ma obszerności 20 hektarów (do 40 mórg. nowopolskich); przeprowadzono przez całą jego długość sztuczną rzekę, której brzegi pokryte są roślinami wodnemi, na wodach zaś tej rzeki i jeziora, spotykamy mnóstwo rozmaitego ptastwa wodnego, szczególnej niezliczone odmiany kaczek i gęsi (z wysp Sandwich, z ziemi Magelana, Kanady, Gambii i rozmaitych krajów Europy), łabędzie białe i czarne (z Nowej Holandyi), łabędzie białe z szyją czarną (z Ameryki południowej), jedyna para posiadana we Francyi przez Towarzystwo etc. W parku zebrano najprzód liczne odmiany jelenia (z Borneo, Wirginii etc.) dalej mnóstwo antylop, z tych najciekawszą jest antylopa Nilgao (z Indyi i Kaszmiru) wielkości dobrego konia, rodzaj antylopy bardzo odważnej i broniącej się dzielnie przeciw napastnikom; liczne gatunki kóz (zwłaszcza kozy karłowate z Senegalu, przylądka Dobrej Nadziei, Egiptu, z Angory etc.) skaczą po sztucznych skałach. Kozy Angora sprowadził dopiero w 1844 roku do Francyi marszałek Vailant, równie staranny agronom jak dzielny jenerał, i Abd-el-Kader. Lamy, alpaki, wigonie mają park osobny i stanowią prawdziwe bogactwo zakładu; już dziś nie wątpią, że te pożyteczne zwierzęta będą mogły być rozpowszechnione we Francyi. Obok tych mieszkańców Kordelierów, obok równie ciekawych wołów z Sudanu, Senegalu, Indyi, Tybetu, kangurów, tapirów amerykańskich, spotykamy najciekawsze odmiany owiec. Jak zaś myślano o praktycznym pożytku, dowodem tego kolosalny kurnik z Betonu, w którym spotykamy wygodnie gdaczące kury i koguty licznych odmian tego rodu. Obok zaś tego pożytecznego kurzego rodu, w świetnej i obszernej ptaszarni pomieszczono sprowadzone ze wszystkich stron świata ptaki, odznaczające się pięknością pierza: bażanty, żórawie australskie, czerwonaki (flamingo) ibisy, strusie, kazoary etc. Urządzeniem tego ogrodu zajmowali się ludzie tacy, jak Geoffroy St. Hillaire, Drouyn de Lhuys, Jacquemart, Debains etc. Odtrącając pewien procent na zwykłą francuską przesadę w opisach, przypuścić jednak musim, że ten ciekawy ogród wiele przynieść powinien tak dla nauki jak dla praktycznego pożytku. Towarzystwo zresztą nietylko pamięta o zwierzętach, które w gospodarstwie przydatnemi być mogą, ale i o takich, któremi lasy zaludniać można.

Dnia 28. b. m. o godzinie wpół do ósmej odbędzie się *uroczysta msza św.* w kościele archikatedralnym dla Stowarzyszenia Czeladników — następnie o godzinie 9tej *poświęcenie na własność nabytego domu* pod Nr. 642 2/4 przy ulicy ś. Jura, na które Dyrekcya katolickiego Stowarzyszenia Czeladników, uprzejmie niniejszem zaprasza.

Główny Redaktor **M. Szczeniawa Sarjusz.**

Z c. k. galic drukarni rządowej.